

In festo corporis christi

tico. ij. Ego flos capiti. Quarto sicut iudei christus ad crucifigendum duxerunt in locum apertum et altum ut ab omnibus videretur. sic deuoti christiani ducunt christum contra in publicum foris ubi mensa stat alta et bene ornata super quam christus ponitur ut ab omnibus fidelibus honoretur. Et hec quidem mensa mundo mensali tegitur floribus adornatur lumineque superponitur. Quia mors in qua crucifixus est christus fuit albis caluariis plenus. a floribus nudus. et sole illustratus. ut ex presentia caluarium horrore. ex defectu gramini et florum rigore ex illustratioe solar ardore haberet. ut dicitur christus cum patre xxj. Aruit tanquam testa vitus mea. Et ideo in recordatione mensa illa que significat mortem caluarie adeo decente adornatur. Quinto sicut iudei crucifixo christo ei amara pocula obtulerunt. quod scribitur in quodam libro quod intitulatur prodemnatu iudicio. quod propter verbum Salomonis Proverbia. xxxj. Date siceram. id est. potum iebriatiuum meretricibus. et vinum his qui amaro sunt animo. sapientes iudeorum ordinauerunt quod prodemnatu ad mortem darent plenus cyphus cum vino forti ut magister hilariter sustineret mortem. Et illud vinum acceptum fuit pro christo et pro duobus latronibus crucifigendis cum eo. sed iudei vinum illud biberunt et acceperunt cum derisione christi. et loco vini predicti acetum felle mixtum posuerunt. Moraliter vinum significat leticiam ex amore procedentem. iuxta illud Cantica. vi. Dabo tibi poculum de vino condito. id est. amore ex leticia vera mixtum. Et hoc vinum leticie christo hodie propinat quod ipsi ex leto corde amore collaudant. Sed hoc vinum quidam christo auferunt et acetum infidelitatis et rancores sui cordis ponunt. ut illi qui non credunt verum deum ibi esse et murmurando in corde suo predicant. De his dicit christus in psalmo. lxxviii. In siti mea potauerunt me acetum. id est. ego sitiui fidem eorum et ipsi potauerunt me acetum. id est. infidelitate. et illud acetum miscent felle. id est. persuasione et malicia demonum. quod ex eorum persuasione talis infidelitas hominum procedit. de qua Job. xx. In felle aspidum intrinsicus. id est. in persuasione demonum in morte. Sexto sicut iudei christum crucifixum multiplex deriserunt. ut scribitur Mat. xxvij. quod proterentes blasphemabant eum mouentes capita sua dicentes. Quis qui destruis templum dei et in triduo reedificas. salua te ipsum si filius dei es descendens nunc de cruce. et principes illudentes ei cum scribis et senioribus dicebant. Alios saluos fecit seipsum non potuit saluum facere. si rex israel es. quasi dicerent. non es rex. descendas nunc de cruce. Idem habet Mat. xv. Sic e converso homines christiani multiplex christum honorant. nam contra prodemnatu caput iudeorum humiliter inclinant capita sua cum eleuat sacramentum Sed quod illi negabant christum filium dei nos confitemur dicentes. Tu patris sempiternus es filius. Quod autem ipsi negabant eum re-

gere nos canendo prestamus. Tu res glorie christe. Sed contra hoc quod iudei dicebant seipsum saluum facere non potuit. nos petimus ab eo salutem. dicentes genibus flexis. Saluum fac populum tuum domine et benedic hereditati tue. quasi dixerimus. Ex quo nos potest saluos facere. multo fortius seipsum saluum fecisset de cruce descendendo si voluisset. Tertio hec processionalis egressio sacerdotum ut quidam dicunt cum tanta solenni cantu significat exitum apostolorum in omnes gentes ad predicandum. de quo Mat. vl. Euntes in mundum vniuersum predicate euangelium omni creature. Et hic quidem exitus apostolorum ut quidam volunt fuit anno tredecimo post domini ascensionem in celum. Sed diuersa loca ad que itur cum sacramento diuersas terrarum nationes et mansiones significat ad quas apostoli procedebant. de quibus habet latius in sermone. Jam non estis hospites. in diuisione apostolorum. Cantus clerici significat gaudium ecclesie primitiue. nam tunc multitudinis credentium erat cor vnum et anima vna. id est. erant ad inuicem coniuncti Actuum. iij. Et hec adunatiua charitas erat gaudium. iuxta illud psalmo. cxxxij. Ecce quod bonum et quod iocundum habitare fratres in vnum etc. Bonus autem instrumentorum musicalium significat iocunditatem mentium et concentum angelorum christo obsequentium. Item illud psalmo. lxxvij. Præuenerunt principes iuncti psallentes in medio iuuentularum tympanistrarum. Principes sunt angeli. psallentes sunt psalmodi decantantes in ecclesia. Iuuentule tympaniste sunt homines deuoti qui psallunt christo. Luminaria vero fulgentia spirituum sanctorum in specie ignis super credentes missum significat qui corda eorum illuminat et accendit. ut per sanctam conuersationem in orbem luceret. Et viriditas gemina que sternunt in via virore virtutum ipsorum fidelium demonstrant.

De eodem. Sermo secundus.

Quoniam romea vere est cibus et sanguis meus vere est potus. quod manducat meam carnem et bibit meum sanguinem. in me ma. et ego in eo Job. vi. Iohannes meus in ysagogis de regi. sani. dicit. Cibus aliquis non est sumendus nisi prius processerit aliquis appetitus. Cuius ratio est. quod cibus superius cum desidia nihil penitus nutrit. Cibus autem superius cum esurie et appetitu uentrisissime nutrit. ut dicit philaretus in tractatu de diet. Sic spiritualiter ab omni sensu simi corporis christi semper debet cum appetitu sumi. Nam et christus agnus pascale qui solum fuit figura huius sacramenti cum desiderio sumpsit quando dixit Luce. xxij. Desiderio desideravi hoc pasca manducare uobiscum antequam patiar. Et si agnus illud pascale cum tanto desiderio cum discipulis manducauit. multo magis corpus suum sanctissimum

quod post cenam consecrauit. et se discipulosque suos
 comedit. Habet figura **Judic. xiiij. de Sam-**
son de quo legitur. cum occidisset leonem. et alia vi
 ce perierens vidit quod apertus in ore leonis mel com-
 fecit. comedit ipse et fecit. xxx. sodalibus suis p-
 bleumata di. quod si solueritis dabo vobis. xxx.
 sindones et totidem tunicas. quod si non solueritis.
 mihi dabit. **Et illi. propone inquit. et ait. d. co-**
medere exiit cibus. et d. forti egressa est dulce
do. h. non potuerunt soluere p. vij. diez spacia. i.
his diebus instigabat vxorem eius vt quereret
ab eo. illa autem quesito pbleumate eis manife-
stauit. et tunc illi soluentes dixerunt. Quid dul-
cius melle. et quod fortius leone. Quibus Sam-
son. Si non arassetis in vitula mea. i. si non tantum
stimulassetis sponsam aut vxorem inquirendo non
inuenissetis. Et dedit eis duplicia mutatoria
Spiritualiter samson interpretatur illuminans
eos. et significat christum qui illuminat omnem
hominem venientem in hunc mundum Joh. i. Hic
inquit in vltima cena videlicet bona quanta fe-
ria dedit pbleumata. i. sacram sui scitissimi cor-
poris sub speciebus panis et vini occultatum. et h-
pbleuma fuit. d. comedente exiit cibus. vbi p-
comedente xps intelligitur qui cum discipulis
comedit. iuxta illud. Rex sedet in cena turba
cinctus duodena. Se tenet in manibus se ci-
bat ipse cibus. Igitur dicitur quod de illo comedente
exiit cibus eucharistie quo discipulos cibauit.
et de forti. i. de xpo qui est fortitudo nostra. egres-
sa est dulcedo. i. mellifluum sacramentum. de quo
Sap. xvj. Panem de celo prestitisti eis. omne de
lectamentum in se habentem et omnis saporis lu-
auitatez. Quia dicit Berni. in epistola ad car-
thusienses. Qui sanctam eucharistiam digne su-
mit nunquam maius gaudium et refrigerium in to-
ta vita sua expertus fuit. Hoc inquit occultatum
sacramentum tanquam pbleuma dedit suis fide-
libus p septem dies. i. p spacium huius vite quod
p. vij. dies reiteratur. Et quicumque scit soluere
et monstrare p veram fidem et gustare digne.
vult sibi dare duplicia mutatoria. vtz quatu-
or dotes corporis. agilitatem. subtilitatem. im-
passibilitatem et claritatem. Et tres dotes ani-
me p tribus virtutibus theologis. Pro fi-
de diuine faciei visionem. Pro spe eternam se-
curitatem et comprehensionem. Pro charitate eter-
nam amari fructum. Sed sicut illi triginta ado-
lescentes non potuerunt soluere pbleuma nisi
a sponsa samsonis edocti. sic nemo potest rati-
one vel sensibus hoc pbleuma occultatum sac-
ramenti discernere nisi instructus p fidem sponse
xpi videlicet ecclesie sancte precipue romane. que
instituit illud festum digne ob reuerentiam hu-
ius dignissimi sacramenti celebrandum. quia
in die cene in quo christus hoc sacramentum in-
stituit vniuersalis ecclesia p penitentium reconcilia-

tionem. sacri chrisimatis consecratione. adimplerem.
 mandati circa lotionem pedum et alijs plurimis oc-
 cupata plene vacare non potest celebrationi huius
 maximi sacri. vt dicitur in clem. de reli. et vene. sa-
 cto. **Si dominum. I. assignat hunc speciale diem**
in quo incitat ad appetitum huius cibi et dicit. Quid
dulcius melle. i. hoc sacramento mellifluo. q.
d. nihil. q. fm Berni. sup mel et omnia dulcis
eius pntia. Et quid fortius leone. i. xpo qui est
leo de tribu Juda Apo. v. Ipse. n. fortes fa-
cit digne participantibus contra diabolum. mundum
et carnem. cuius fortitudine ambulat ant cum h-
lya vsqz ad montem domini. De hoc cibo loquitur p-
sens verbum euangelij huiusmodi allegatum.
in quo quidem circa hunc preciosissimum cibum duo
pponit. primo eius veritatem. ibi. Caro mea vere.
secundo ipsius utilitatez. ibi. que manducat. Circa pri-
mu est notandum. multi errores erant olim circa h-
sacram. Dixerunt quidam corpus christi tantum fore i-
sacram tanquam in signo. dicunt. n. non plus dixisse
xpm p ista verba. **Bath. xvj. Hoc est cor-**
pus meum que apostolum quando dixit. petra autem
erat xps. j. **Coz. x. asserunt ibi corpus christi**
tantum esse in sacramento. i. in signo manducari a
nobis. Et vltterius dicunt quod non est verus chris-
tus in sacramento. quoniam christus dicit esse
leo. petra. lapis angularis et cetera huiusmodi
et sic fm eorum opinionem non est veraciter et reali-
ter corpus christi in sacramento. sed tantum signifi-
cativum. vt sic intelligatur quod xps dixit hoc est cor-
pus meum. ac si diceret. hoc est signum vel figura cor-
poris mei. fm quem modum apulus dixit. Petra
erat xps. i. figura christi. Dicunt. n. sicut ille pa-
nis triticeus de quo corpus christi conficitur est
de purissima farina granorum tritici confectus. sic
corpus christi de purissimis sanguinibus virgi-
nis gloriose spiritus sancti virtute est formatum. et sic
solum est xps in sacramento vt dicunt isti sicut
in figura et in signo. De hoc errore memorat
magister li. iij. di. x. Et dicit magister quod errandi oc-
casione sumunt a vobis veritatis. vbi prima he-
resis facta est in discipulis christi. cum. n. diceret
Joh. vj. Nisi quis manducauerit carnem filij ho-
mis et sanguinem eius biberit non habet vitam eter-
nam. Illi non intelligentes dixerunt. Purus est hic
sermo. s. ad intelligendum. quasi diceret. Quis
potest comedere carnes crudas humanas. quis
potest inquit eum audire. et abiecti retro. Illi autem
abscedentibus instruxit duodecim que remanserunt
Spiritus est inquit qui viuificat. i. spiritualis intelli-
gentia confert vitam spiritualem vel deitas vel spiritus
sanctus. caro vero nihil prodest. s. inquit caro
verba autem que locutus sum vobis spiritus et
vita sunt. i. spiritualiter sunt intelligenda. Eti-
am illi sumunt sui erroris fundamentum ex di-
cto. b. Augustini sup ps. iij. Et ponit de con-
se. dist. ij. c. primo inquit. s. Item donec. Do-

In festo corporis christi

nec inquit seculuz finiat sursum est dñs. q. d. ad finem iudicij sedebit semp ad dexteraz patris. sed tamen etiā hic nobiscū est veritas deus. corpus. n. i quo resurrexit in ea forma i q̄ apparet sancti qui in celo sunt in vno loco esse oportet. veritas autem eius vbiq; diffusa est. **I**tem pbatur p hoc q̄ christus dixit **Matth.** xxvj. **P**aupres semp habebitis vobiscum. me autē semp nō habebitis. **E**x quo dicto beati **Aug.** voluit arguere q̄ quia xps fm q̄ hō vsq; ad summationē seculi manet in celo. q̄ nō est veraciter in sacramēto. **S**ed dicit magister vbi supra. c. ij. **N**on his. f. dictis negatur vez corpus a fidelibus sumi vel in altari esse. **S**ed in his veritas apostolos et in eis nos instruxit q̄ ipsi corpus nō p partes discerptuz vt putauerūt illi discipuli qui retro ierūt. sed integz. nec visibiliter i forma humana. sed inuisibiliter sub forma panis et vini corp⁹ et sanguinem nobis traderet. **E**t adducit ibi magister **Hugo.** li. iij. sen. c. xxxij. dicentē. **I**ta intelligendū corpus xpi esse in vno loco. f. visibiliter in forma humana. veritas tñ eius vbiq; est. f. diuinitas. **V**eritas etiā eius. i. corp⁹ vez in omni altari est vbiq; celebrat. **S**ic etiā illud intelligendū est. **P**aupres semp habebitis vobiscum. f. visibiliter. me autem nō semp habebitis vobiscū. f. p corporalē p̄sentia q̄ cum eis conuersabat. **S**imiliter illud q̄ hō ē in celo. f. visibiliter. ē i altari inuisibiliter. q̄ nō in forma humana apparet. sed forma panis et vini operit. **E**x his iam dictis patet error illozū ex verbis etiā xpi p themate allegatis. **C**aro mea vere est cibus. **S**cōs error circa hoc sacramentū est quorundā dicentū. q̄ substantia panis annihilat. et sub illis accidētibus pacta consecratione incipit esse christ⁹. et hanc heresim student tali ratione colorare. **P**ost cōsecrationē nec materia nec forma panis manet. **C**um ergo nihil de eis remanet. videt q̄ tota substantia panis sit annihilata. hoc patet vt dicunt. quia nihil aliud est rē annihilari q̄ fm se totā desinere esse. **S**ed p̄tra istaz opinionē erroneā arguit **Altiſz** sup sniarum li. iij. dist. viij. sic. **S**i hec opinio esset vera. sequeret q̄ nō magis fieret panis in corp⁹. et vini in sanguinē xpi conuersio q̄ cū vnus succedit alteri in loco vel in sede. et sic potius eēt dicendū. hic ē corpus meū. q̄ hoc ē corp⁹ meuz q̄ demonstrat locus vbi prius substantia panis fuisset. et post p̄secratiōz corp⁹ xpi veraciter existeret. **I**ste error remouet p determinatōz ecclie. q̄ materia panis et vini i xpi corp⁹ et sanguinē subaliter p̄uertunt. et determinat ex dñi. tri. et fi. ca. c. firmiter. vbi dñi. **U**na vō est fidelitū vniūſalis ecclia sine qua nullus oīno saluabit. **I**n qua ipse idē sacerdos est sacrificiū

xps iesus. cuius corpus et sanguis in sacro altaris sub speciebus panis et vini veraciter p̄tinet. transubstantiatis pane in corpus et vino in sanguinē potestate diuina vt ad p̄ficiendū mysteriū vnitatis accipiamus ipsi de suo qd̄ ipse accepit de nostro. idcirco si alicubi inuenit ex dictis doctorū q̄ substantia panis trāsit ab esse in nō esse seu annihilat vel definit esse hoc debet sumi in bono intellectu. sic q̄ substantia panis prius fuit ibi ammodo nō ē ibi nec aliqua eius ps. et hoc est vez. **D**octores tñ negant eā annihilari. s̄ dicunt p̄uerti eaz in corpus xpi. **T**ertius error ē quorundā dicentū sub az panis conuerti in corpus xpi. et solā carnem sine anima fore et deitate in sacramēto. hī i sui erroris malicia dicunt hoc sonare verba p̄secratiōis. **C**ū. n. dicat. hoc ē corpus meū. dicūt q̄ ista verba indicāt q̄ suba panis i corpus xpi p̄uertit. sic q̄ solum corp⁹ ibi exanime existit. **S**ecūdo in adiutoriū sui erroris assumunt dictū **Ambro.** qd̄ ponit de p̄se. dist. ij. c. omnia. **Q**uia licet inquit figura panis et vini videtur nihil tamen aliud q̄ caro et sanguis xpi post consecrationē credenda sunt. et sic credendū ē nihil aliud esse q̄ caro et sanguis. ideo videt q̄ ibi sit caro exanimis et solus sanguis. **I**ste error reprobat p̄ beatū **Ambro.** in li. de sacramentis. et ponit d̄ conse. dist. ij. c. sicut. **S**icut verus christus dicit. **E**go sum panis viuus q̄ de celo descendi. sed caro nō descendit de celo. quō ergo descendit de celo panis viu⁹? **R**espondet **Ambro.** **Q**uia idem dñs iesus christus p̄ors est diuinitatis et corp⁹. et tu qui accipis carnē diuine eius substantie in illo participas alimēto. **E**x quo patet nō solū i sacramento fore corpus christi. sed vez dei filiū iēsum xpm d̄ virgine natū. et sic est ibi corpus et anima et verbū. que in se inseparabilem habent vnionē. **Q**uartus error est quorundā dicentū subam panis et vini remanere post p̄secratiōz. et ibidē corpus christi fore et sanguinez. et hac rōne illā substantiā panis et vini dicūt esse sacramentū. **E**t mouent ex verbis saluatoris dicentis **Joh.** vj. **E**go sum panis viuus qui de celo descendi. licet ipse est panis viu⁹ q̄ de celo descendit. tamen iste panis de celo nō descendit. s̄ remanet ibi cū deo viuo qui de celo descendit. **C**ōtra quē errorē dicit **Ambro.** in li. de sacramētis. **E**t allegat a mḡro li. iij. di. xj. **P**anē illū quem sumimus in mysterio illū vtiq; intelligo q̄ manu spūſſacti formatus ē i vtero vginis et igne passionis decoctus est in ara s̄acte crucis. **P**anis angeloz factus est cibus hominū. **E**x his iam dictis patet q̄ multa mirabilia sunt in hoc sacramento. vt dicit **Thomas** d̄ argen. in p̄p̄edio theolo. verit. li. vj. **P**rimū est q̄ ibi est corpus xpi in tanta

quantitate sicut fuit in cruce. et sicut iam est in celo nec tamen excedit terminos illius forme. Secundū q̄ ibi sunt accidentia sine subiecto. Tertium q̄ conuertit̄ ibi panis in corpus xpi nec etiam annihilat̄. Quartum q̄ corpus nō augetur ex multaz hostiarum consecratione nec minuit̄ ex multarum hostiarū sumptiōe. Quintū q̄ idē corpus i numero est in loci pluribus sub omnibus hostijs consecratis. Sextum q̄ qñ diuiditur hostia nō diuidit̄ corp⁹ christi. sed sub qualibet parte totus est xp⁹. Septimū quando tenetur hostia in manibus et videtur oculis. corpus christi nec tangitur nec videtur. sed hec tñ modo circa spēs sunt. Octauū q̄ statim cū desinit esse corpus et sanguis xpi. Nonum q̄ cū non sit ibi panis et uinum. tñ accidentia habēt effectum eundē vt prius. s. inebriare. satiare. et huiusmodi. Et nota q̄ dominus noster iesus christus dicit notanter caro mea vere est cib⁹. genere nobilissim⁹ sapore suauissim⁹. continētia dignissim⁹. et efficacia mirabilissim⁹. Primo ē cibus genere nobilissim⁹. quia ē panis angelorū. panis celicus. panis deificus. panis supsubstantialis et non humanus. ppter quod dicit̄ Sap. xvj. Angelorum esca nutritiū pplm tuum. et panē de celo pstitisti eis sine labore. qui figuratur Exo. xvj. Vere panis angelicus. quia ipsum comedunt angeli in celo. nec pnt̄ uiuere sine isto cibo et pane. nec celū stare si hunc panē vel cibū nō māducarēt. qz sup oēs sbam oia p̄tinet uiuificat. cibatur et satiat. hūc panem dedit nobis dñs sine labore q̄ nimix a sancta trinitate i vtero uirginali igne spūsscti ē decoctus. hic panis q̄ fuit in v̄ginis vtero ē mō sp̄ sub sacro et in deliciāz fidelis aie hortulo. vñ Aug. sermone d̄ natiuitate xpi dicit. Christ⁹ impleuit in celo mensā angeloz. et impleuit in terra p̄sepe nr̄m. plenitudo mēse ipsoz q̄ i p̄ncipio erat verbū et verbū erat apud deū. et deus erat verbū. plenitudo p̄sepis nostri ē qz caro factū ē et habitauit i nobis. Et vt hō manducaret panē angeloz creator angeloz fact⁹ est hō. illi comedūt eū videndo. nos credēdo illi fruēdo. nos sp̄ando. illi captēdo. nos amādo. illi intuendo. nos p̄templando. illi intrando. nos desiderio pulsando. Secūdo corpus aut caro xpi est cibus sapore suauissim⁹ quod notat̄ i māna cū d̄r. Omne delectamentuz i se habentē et omnis saporis suauitatē. Dicit̄ q̄ dam expositores q̄ iudei i deserto yescentes isto cibo. s. māna aut cogitabant cū desiderio d̄ aliquo genere cibi. p̄tunc vel dñ cogitabant si cogitabant vel desiderabāt aliqd̄ genus cibi statim māna in eis talē saporē causabat mirabilem tam in bonis q̄ in malis. Si x̄o non

habebāt actuale desiderū alicui⁹ alteri⁹ cibi. tunc nō causabat in comedentibus cibi saporem generalē sed silem oleo p̄spum. Ad p̄posito autē sapor et odor attrahunt desiderū. cōfortāt cerebz. et corpi dāt incrementū. Sic corpus xpi suo odore et sapore delectat angelos i celo. recreat sustētatq̄ iustos i terrā. et p̄solatur et liberat captiuos i inferis. i. i purgatorio degentes. iō qlibet istoz triū pōt dicere illud Cant. j. Trahe me post te currem⁹ i odore yngētoz tuoz. Iste cibus fidelis comest⁹ sua saporis suauitate p̄fecte reficit mentē. cibatur. cōfortatur et letificatur. Cui⁹ exemplū p̄z i natura. dicit Arist. i. p̄leumatib⁹. Hoies cibati et bñ pasti post cibū sunt i vultu et i ceteris mēbr̄ ameniores et delectabiliores et floridiores et rubicūdiiores. Sic deuote mentes hoim paste corpore xpi sunt ameniores celesti locūditate. delectabiliores inēna quadā dulcedine et sapore molliiores et flexibiliiores. in omni gressu et gradu efne salutis floridiores. i. oī ope bono et v̄tute rubicūdiiores. h̄ videns h̄iere. p̄pha dixit Candidiores r̄iue. nitidiores lacte. rubicūdiiores ebore antiq̄. pulcriores saphyro. Threno. iij. Hoc figuratū ē in colore māne. de quo Exo. xvj. et Num. xj. qd̄ erat albus sile grano puro pilo tufū et bdellio pruiue semis choriādri. Alb⁹ color significat claritatē mysterij. inē omis. n. colores albedo maḡ h̄z de luce. et iō infirm⁹ visus debilitat̄ p̄ ipm. Sic in claritate corpis xpi carnalis aīa hesitando non credendo disgregat̄ et confundit̄ dicens. Quo modo pōt hic dare carnē suam ad manducandū Joh. vj. Tres. n. nature in xpo sunt. cor⁹ corporal. spūalis et diuinalis. Corporalis quasi granū pilo tonsū. Joh. xij. Nisi granū frumenti cadens in terrā mortuū fuerit etc. Per granū intelligit̄ xpm qui tufus est et attritus in corpore suo. i. iuxta illud Esa. liij. Attrit⁹ est p̄tē scelera nostra. Spūalis natura est ad modum bdellij. et est arbor cuius gūmi lucidū ē et amaruz. Sic anima christi fuit lucida quo ad ratiōnē. qz diuino lumini vnita. Amara x̄o q̄ ad sensualitatē. De ratiōne dicit Esa. xlij. Nō erit tristis neq̄ turbulētus. De sensualitate dicit xps. Tristis est anima mea vsq̄ ad mortē Math. xxvj. Sed diuina natura ē ad modum pruiue semis choriādri. Pruiua h̄z refrigerare. semē choriādri infirmitatē sedare. Est ei qd̄ dā olus qd̄ ē cib⁹ infirmoz. q̄ ḡ infirm⁹ ē b̄ olus māducat. Sic corp⁹ xpi habet refrigerare cōcupiscentiā et sustētare infirmitatē. Sapor autē māne est vt dicit̄ Exo. xvj. et Num. xj. quasi panis oleati et simile cum melle. Panis em̄ christi est quasi panis oleatus. q̄a diuinitus oleo vinct⁹. ps. xliij. Anxit eū oleo leticie etc. imo totus gratia respersus. ideo dicit̄ eucha-

In festo corporis christi

ristia quasi bona gratia. Anima vero christi dei similia. quae est farina purgata a furfure. Sic anima christi propter subtilitatem nature et puritatem gratie immunitatem quae ab omni defectu. quae plena gratia et veritate. Natura vero diuina significat in dulcedine mellis. de qua psalmus xxx. Quam magna multitudo dulcedinis tua. d. et cetera. Tertio corpus vel caro christi est cibus in continentia dignissimus. de hoc Sapientia xvj. Subam. n. tuam et dulcedinem tuam quam in filios habes ostendisti. q. d. Ille cibus per manam figuratur est tue dilectionis indicium et tue subiectionis contentiuum et est tue dulcedinis effusiuum. Quae tue dilectionis sit indicium patet. quia illam eternam charitatem quae habebas ad filios hominum in hoc declarasti. unde propter nimiam charitatem inquit apostolus ad Romanos. viij. qui dilexit nos de filium suum misit in similitudinem carnis peccati. quae quidem filius est suba patris. Nam quicquid est pro hoc est filius. Et quia tota suba patris est in filio in dando nobis filium. Quod dedit nobis per totam subam suam per quod christus secundum diuinam naturam est verbum vel filius dei. qui ex tota suba patris genuit. ut dicit Augustinus. xv. de trinitate. c. xliij. et addit. Non enim integre profectus dixisset se patrem si in eius filio vel verbo magis minusve aliquid esset quam in ipso. et cetera. Unde ad Romanos. viij. Qui enim dedit nobis filium quem non etiam donauit omnia nobis cum illo. q. d. et cetera. Ex hac suba etiam fluit dulcedo sua quae est spiritus sancti persona quae est suauitas. dulcedo. vnitas. vel amplexus patris et filij. Et sic in hoc christi sacramento continetur tota trinitas. filius per subam sui corporis profecti. pater et spiritus sanctus per inuisibilem nature vnionem. Quapropter hoc sacramentum est vas preciosissimum sanctissime trinitatis. Est vas auri solidum diuinae maiestatis. et arca intus et foris deaurata in qua sunt tabulae Moyse. virga aaron. et celeste manna. Quarto dico breuiter. quod manna nostrum. id est corpus christi est cibus efficacia mirabilissimus. propter hoc dicitur Sapientia xvj. de manna. quod erat deseruiens vniscuiusque voluntati. et ad quod quisque volebat conuertebatur. cuius ratio est. quia manna licet eundem in omnibus saporem virtualiter haberet. tamen secundum diuersitatem voluntatis desiderij et affectus diuersum cuiuslibet prebebat saporem. quia actus actiuorum et cetera. ut patet in cibo qui cuiuslibet placet secundum dispositionem palati. Sic lux solis in se dulcis et clara non in omnibus eque aspicietibus est amabilis. ut patet per Augustinum. qui sensit et exprimitur quod palato non sano pena est panis qui sano est suauis. et oculis egris odiosa lux que puri est amabilis. Sic corpus christi diuersis diuersimode placet vel sapit. Alijs siquidem dulci. alijs amarum. alijs vita. alijs mors. quia mors est malis vita bonis. ut canitur. Alijs plus alijs minus. Sicut enim vas latum. amplum. magnum et profundum plus capit de liquore. sic cor altum per liquorem. latum per dilectionem. longum per continuam deuotionem. et profundum per celestium mysteriorum specu-

lationem. plus haurit gratie saluatoris et dulcedinis celestis de fonte corporis christi quam corda stricta et occupata formis terrenis. veruntamen nec oculis bonis eodem modo sapit. sed diuersimode cuiuslibet per suam vtilitatem. quod probatur bernardus super cantica. Oportet inquit per varijs affectibus diuine partem gustum variare et infusum sapientie supernum dulcorare diuersis appetitibus anime aliter atque aliter oblectare palatum. Et exponit dicens. Sapit ergo infirmis ut medicina. et medicis itinerantibus ut comes et terminus. pauperibus ut rex diues et thesaurus. esurientibus ut praefamilias. et cibus sapit amantibus ut amor et sponsus. dicant ergo omnes christo. Indica mihi ubi pascas. ubi cubas in meridie. Rendet bernardus. Quis non cupiat vehementer ibi pasci propter cenam. propter adipem. et propter satietatem ubi nihil formidat. nihil fastidit. nihil deficit tota habitatio in christo paradisus. dulce pabulum. verbum opulentissimum. vita eterna. Et hoc est quod dicit se pascere in meridie. id est in cordibus electorum. in quibus bus velut manna quod ad solis calorem liquefit. quia eos sue dulcedinis liquore profundens facit liquefcere desiderium ad eius plenitudinem. Sed ad ignem humane cupiditatis penitus indurat. quia cibus et panis angelorum vertit eis in fel draconum et venenum aspidum insanabile. Cibus vitalis efficacis eis causa mortis panis refectionis efficitur eis occasio eterne damnationis. sicut scriptum est in psalmis. lxviij. Fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum et in retributiones et in scandalum. Et addit notanter christus in verbis prelibatis. Et sanguis meus vere est potus. Dicit quereret aliquis cur sacerdotes accipiunt sub specie bina. videlicet panis et vini. cum tamen sub utraque specie corpus et sanguis contineatur ex naturali concomitantia. ut declarat doctor egidius in tractatu de corpore christi. l. propositione. Et Thomas in summa contra errores gentilium. li. iij. c. lxxix. Dicit enim. Egidius. Cum corpus naturaliter sit coniunctum suo sanguini et sue anime. etiam ipsi verbo quod habet inseparabilem vnionem ad carnem et animam. Sic licet ex vi sacramenti sit tamen corpus christi et sanguis. tamen ex naturali concomitantia sunt ibi cetera. Ex quo patet quod sub corpore christi est verus sanguis. et sub sanguine verum corpus concomitantia. Ad hoc respondet doctor quod materia huius sacramenti debet correspondere vsui. significationi et effectui. Nam vsus materie huius sacramenti est relectio. perfecta autem relectio est cibus et potus. Et ideo huic sacramento duplex materia competit. videlicet panis et vinum. et haec est ratio hugonis. Secundo debet correspondere significationi. Significatio autem talis tripliciter habet respectum. scilicet ad preteritum. presens et futurum. Ad preteritum ut ad passionem christi in qua san-

guis xpi a corpe sepatus fuit. et ad hoc significandū distincte p̄secrat̄ ad vtrūq̄. Secūdo ad p̄ns sic. sicut panis ad corp⁹. ita sāguis ad aīaz opat̄. Quāt panis ad corpus et sanguis ad aīam p̄tineat. testat̄ Moyses di. q̄ caro p̄ corpe. sanguis aut̄ offertur p̄ anima. q̄ vt dicit̄ **Leuiti. xvij.** Aīa carnis i sanguine ē. **Naz** in sanguine sedes ē anime vt dicunt phisici. et rō **Aristo.** est. q̄ cor ē fons sanguis in quo aīa p̄mo viuit et vltimo morit̄ vel discedit. ne igit̄ur hoc sac̄m ad vnā tm̄ substantiā p̄tinē vt deat̄ in salutē vtriusq̄. sub vtraq̄ offerit̄ specie. **Tertio** ad futuz. nā sicut in p̄nti corpus et aīa cibaf. ita in futuz vtrūq̄ saluabit̄. sic scriptū ē **Joh. x.** Siue egrediant̄ siue ingrediant̄ur pascua inuenient. q. d. fm̄ **Aug.** Siue aīa egrediat̄ ad p̄templatōz diuinitatis. siue corpus ad p̄templationē humanitatis semp̄ pascua inueniēt̄ eterne iocunditatis. **Effect⁹** duplex ē. **Unus** in xpo ē assumptio humane nature. q̄ non solū corpus nec solū aīam vt multi dixerunt heretici xps̄ assumpsit. s̄ totaz humanā naturā. **Alius** ē effectus vt sicut totā asumpserat et totā redimerat. ita et totaz saluaret. et in signū hui⁹ sub bina specie p̄secrat̄ et tradit̄ nobis idē sac̄m et vnum. **Sed** diceret aliquis. cū vnū sit tm̄ sub vtraq̄ specie sac̄m cur nō dat̄ vtrūq̄ in eccl̄ia cōicantibus? **Rñ** def̄ q̄ olim i p̄mitiua eccl̄a pene omnibus dabat̄ xp̄ifidelibus cū corpe sanguis sed nūc nō dat̄. et hoc p̄pter duo que etiā **Tho.** breuiter tangit in comp̄. theo. veri. li. vj. **Primo** ad tollendū erroris materiā. s̄ ne aliqui crederēt nō esse sanguinē in corpe. et duo viderēt̄ eē in sacramēto realit̄ distincta. et p̄ consequens nec corpus crederēt̄ viuere. eo q̄ vita homis in sanguine ē. nec sanguis posset habere vitaz sine corpe. **Cum** ergo sub vtraq̄ integz et p̄fectū sit sacramētum. i. corpus et sanguis xpi. sufficit sub specie vna sumere totū. **Secundo** ad p̄cauendū effusionis p̄iculum. cuz. n. pres sanguinis maxime sint fluxibiles et cito effusibiles. ille leui motu aut fundere. aut liquere tur foris in ore. et sic p̄iculum grauissimū incideret quod de corpe xpi cū partes sint solide fieri cito nō pōt. ideo soli sacerdotes sāguinez sumūt. in quibus tanta cautela eē debet et discretio q̄ nequaq̄ etiā mimā guttulam p̄ magnā penā debēt effundere. de qua pena hēs d̄ p̄se. di. ij. si p̄ negligētiam. vbi dicit̄. **Si** p̄ negligētiam sanguis xpi. i. de sacramēto sanguinis stillauerit sup terrā stilla lingua lambat̄. et tabula vel terra radat̄ ne locus p̄culsetur et igne p̄sumat̄. et cinis intra altare abscondatur et sacerdos. xl. diebus peniteat. **Et** dicit̄ **Bartho.** brix. glosator. q̄ hec p̄nia erit vt tot diebus ieiunet. et tot dieb⁹ abstineat a cōiōne sa-

croz. **Et** addit **Guilb.** Cū nō dicat q̄ debz ieiunare in pane et aqua. credo q̄ sufficiat ieiunare in cibo q̄dragesimali. vel etiā sicut solet ieiunari in sextis ferijs. **Si** x̄o sup altare. glo. nō inposita palla stillauerit calix. sorbeat minister. glo. ipse sacerdos stillās et tribus diebus peniteat. **Si** sup lintheum altaris. et ad aliud stilla puenerit quatuor diebus peniteat. **Et** si vsq̄ ad tertiu. nouē diebus peniteat. et lintheamina que tetigerat stilla. tribus vicibus minister. i. sacerdos abluat calice supposito et aqua ablutionis sumat̄. s̄ i calice. **Si** vsq̄ ad quartū quadraginta diebus peniteat. et cum ablutione faciat vt supra. **Et** dicit̄ **Guil.** Credo q̄ siue stilla sāguinis ceciderit sup corpale siue pallaz siue sup aliud indumentū sacerdotis sufficit facere quod hic dicit̄. nisi apud illos q̄ habent p̄ceptum synodale qui formā super hoc traditā sequi debēt. hec **Guilb.** **Ex** b̄ p̄abus quorundā sacerdotū q̄ vestimenta etiā p̄ciosa incidūt vt casulas. sup quas interdū ex negligētia corpus xpi vel sanguis stillauerit. quod tm̄ nō ē faciēdum. sed sufficit facere sicut est p̄dictū. **Quod** etiā p̄firmat **Thomas** d̄ argē. in comp̄. theo. veri. lib. vj. **Si** inquit corpus xpi vel sanguis sup pallā altaris ceciderit. vel sup aliud vestimentū. nō incidat̄. sed vino lauetur et a ministro sumatur. **Quantū** ad sc̄m ponit̄ cibi huius saluberrimā vtilitas cuz dicit̄. **Qui** manducat meā carnē. **Pro** quo nota corp⁹ xpi quatuor modis manducat̄ vel sumitur. **Quidā** vō sumūt sp̄itualiter tm̄ vt qui accipiunt rē sacramenti et gr̄az. et nō ipm̄ sac̄m corpis xpi. **Et** dicit̄ magister lib. iij. di. ix. **Sp̄ualiter** manducat qui in vnitare christi et ecclesie. i. in charitate dei et p̄ximī quā sacramentū p̄signat manet. **Et** allegat̄ ibi **Aug.** in lib. sen. **Prosp̄.** c. cxlj. **Nam** qui discordat a christo nec carnem christi manducat. s̄ sp̄itualiter. nec sanguinē bibit. quia fm̄ glo. nō incorporat̄ sp̄itualī corpi christi. **Et** idē beatus **Aug.** in libro de remedio penitentie. **Et** ponit̄ de conse. dist. ij. ca. **Ut** quid. sp̄itualē manducationē distinguens a sacramentali ait. **Ut** quid paras dentē et ventrē tantum crede. s̄ fide formata charitate. et manducasti. in qua manducatione efficimur corpus xpi mysticū. omnes simul efficimur vnū. magnā p̄destnationis habemus arrā et priuilegium. et q̄ filij dei sumus quoddā exp̄imentum vnde ap̄lus. **Unus** panis et vnū corpus multi sumus. qui de vno pane et de vno calice p̄cipiamus. **Et** ista p̄nt taliter p̄suaderi sicut dicit̄ fuit **Aug.** **Cibus** sum grandium. crede et manducabis me. nec tu mutabis me i te sicut cibū carnis tue. sed tu mutaberis in me. xpus ē indiuisus. ergo qui veraciter recipit ipsum.

In festo corporis christi

mutat mente et spū in ipm. et quicumque ita fuerint mutati in ipm omnes sunt unus homo in christo et unus christus indiuisus. et sicut christus est immortalis et regnat in celis. ita tales sunt immortales spiritualiter et certi quodammodo de vita eterna. quia vita eorum est vita christi abscondita cum deo. et dicitur cum apostolo. **U**uo ego iam non ego. uiuit autem in me christus. ad Gal. ij. De hac manducatione dicit h. christus. **Q**ui manducat meam carnem et bibit meum sanguinem. in me manet et ego in illo. **E**t nota quod quatuor genera hominum sumunt spiritualiter hoc sacramentum. **P**rimi qui in infirmitate constituti sunt sic quod non retinent cibum ex debilitate stomachi. tales non sunt corpore christi coicandi. quia dicitur de pharaone. dist. ij. c. **S**i quis per ebrietatem. **S**i causa infirmitatis euomuerit quis hostiam vii. diebus peniteat. et debet vomitus cremari et cineres iuxta altare recodi. **S**i tamen tales ex corde desiderant. licet sacraliter non accipiant spiritualiter tamen manducant. **U**nde legitur quodam qui magnam habuit deuotionem ad sacramentum altaris nam omni die cum potuit missam audiuit. cum mori deberet. et tamen propter vomitum coicari non possit hoc multum doluit. petijt sibi latus suum lauare. et in mundo panem corpus christi supponi. quo facto mox ut corpus christi nudam carnem eius tetigit. usque ad cor cuncti videntibus penetravit. **S**ecundi qui spiritualiter manducant sunt illi qui se sibi posse suum ad hoc sacramentum preparent. et sacerdotes aliqui propter maiorem reuerentiam et deuotionem excitandam eis negant. ac illi de obedientia sacerdotis a comunione abstinere. quia debent interdum parochiani de consilio suorum sacerdotum a participatione sacramenti abstinere. sicut precipit cuilibet qui puenerit ad annos discretionis ut ad minus in pascha eucharistie suscipiat sacramentum nisi forte de proprii sacerdotis consilio ob aliquem rationabile causam ad tempus ab eius precepto duxerit abstinendum. de penitentia. et remis. **O**mnis vtriusque. **T**ertij qui spiritualiter manducant sunt qui in agone constituti libenter vellent perire. coicare. s. sacerdotem habere non possunt. si illi in tali contritione decedunt. spiritualiter propter desiderium quod ad hoc sacramentum habent manducauerunt. **Q**uarti sunt qui ex puro corde deo seruiunt. et tamen ex reuerentia et humilitate non audent ad hoc sacramentum accedere. **R**e. hi videtur spiritualiter manducare. **S**ecundo quidam accipiunt hoc sacramentum corporis christi sacramentaliter tamen. ut quando comunicantes sunt in peccato mortali sicut Judas. et licet verum corpus christi quod de virgine traxit et in cruce pepedit. quod fuit mortuum et resurrexit atque in celum ascendit veraciter et realiter sumunt sub speciebus visibilibus. non tamen fructum percipiunt sacri. de hoc dicit magister lib. iij. dist. ix. **A**malis sumitur tantum sacraliter. i. sub sacramento. i. sub specie visibili carnem christi de virgine sumptam et sanguinem pro nobis fusu sumi. sed non mysticam quod est tamen bo-

norum. **E**t probat hoc testimonij doctorum. **P**rimo Gregorij qui dicit in li. dialogorum. **E**st qui de in peccatoribus et indigne sumentibus vera christi caro et verus sanguis. s. essentialiter non salubri efficientia. id est non remissione peccatorum. **S**ecundo beati Augustini de verbis euangelij super Iohannem. omel. lxxij. **M**ulti indigne sumunt corpus christi. de quibus dicit apostolus. j. **C**or. xj. **Q**ui manducat corpus domini. s. verum. indigne. iudicium sibi manducat et bibit. pro quod inquit Aug. docemur quod sit cauendum male accipe bonum. **E**cce. n. factum est malum. i. penale cum male accipis bonum. **C**irca quod est notandum quod indignitas tamen celebrandi quod sumendi sacramentum eucharistie potest contingere tripliciter. **P**rimo modo ex ipsa celebratione. ut si quis non obseruat ritum a christo institutum offerendo alium panem quam de tritico. vel aliud vinum quam vite. quia dicitur. s. **T**ho. in summa contra gentiles li. iij. c. xlix. **P**anis proprie non dicitur nisi qui ex granis triticeis conficitur. id est si non fuerit aliis instituta christi et ecclesie circa consecrationem eucharistie indigne celebraret et sumeret. **Q**uod testatur Alanus super illud. j. **C**or. xj. **A**liis celebrare mysterium eucharistie quam a christo sit traditum et non deuota mente accedere. est ipsum sacramentum irreuerenter tractare. et ex ipsa irreuerenti tractatione peccatum trahere. hec ille. **A**lio modo sumendi indignitas ex parte celebrantis vel sumentis eucharistie sacramentum. **S**umendo in voluntate peccandi. mortaliter de futuro vel impenitens de preterito indigne sumit. et reus erit corporis et sanguinis domini. j. **C**or. xj. dicitur glo. quod talis penas mortis christi exoluat. i. punietur sic ac si christum occidisset. quod tamen non est intelligendum sibi equalitate. sed sibi quandoque similitudine. maius est. n. peccatum agendo in humanitate christi propria specie quam in aliena. quia hoc est preteritibile et horribile. **A**liis exponit Alanus. indigne sumens corpus christi punietur ac si christum occidisset non tamen. s. quasi imitatione occiditum christum. **A**lio modo sumendi indignitas ex parte sumendi ex parte deuotionis vtputa distracte mediante occupatione temporalium et accedit ad hoc sacramentum habitualiter tamen retinet debita reuerentiam. et talis indignitas non facit sumentem reum corporis et sanguinis domini. impedit tamen fructum saltem in parte. **S**i tamen talis defectus deuotionis tamen duraret quod non doleret de tali distractione et occupatione temporalium grauiter peccaret. et indigne sumeret eucharistie sacramentum. **E**x iam dictis colliguntur tria signa per que sacerdos potest scire si indigne celebrat. et unusquisque si indigne manducat. **P**rimo si non curat consuetudinem circa hoc sacramentum obseruare. ut de officio misse vel circa horas canonicas prius dicendas. **S**ecundum si sacerdos in peccato vel voluntate peccandi presumit celebrare. de quo dicit magister in glo. j. **C**or. xj. **J**udicium sibi manducat et bibit

q̄ i volūtatē peccādi p̄manet ⁊ i crimie est vo-
 lēs. **S**ed dicūt aliq̄ sacerdotes ⁊ etiā aliq̄ q̄ exi-
 stēs in pctō possunt licite accedere ad hoc sa-
 cr̄m. ⁊ mouent̄ ex tribus. **P**rimo ex eo q̄ illd̄
 sac̄m est spūalis medicina. ergo exītes i pec-
 cato mortali debēt ad illud sac̄m accedere si-
 cut infirmus ad medicinā. **S**cdo mouētur ex
 dicto. b. **A**mbro. in li. de sacra. ⁊ ponit̄ d̄ con-
 se. di. ij. **N**ō iste est. vbi dicit̄. **I**ste panis quo-
 tidianus ē accipe quotidie quod tibi q̄tidie p̄-
 dest. vbi. b. **A**mb. nullū excipit. **T**ertio osten-
 dunt̄ p̄ illud **J**oh. vj. ⁊ ui māducat me ip̄e vi-
 uet p̄pter me. **E**t arguunt sic. **P**eccatores lici-
 te tāgebant corpus xp̄i i pp̄ria forma ⁊ p̄secu-
 ti sunt veniā maloz. vt **L**uc. vj. d̄ peccatrice
Maria. **E**t **M**arci. vj. d̄. **Q**uicūq̄ tetigerit
 fimbriā vestimēti eius salui facti sunt. igit̄ q̄li-
 bet pctōr̄ pōt̄ licite tāgere corpus xp̄i siue su-
 mere in sacramēto vt veniā pctōrum p̄sequa-
 tur. **A**d illa facilliter r̄ndet̄. **A**d primū q̄ licz̄ il-
 lud sac̄m sit spūalis medicina. t̄n nō p̄dest ni-
 si viuis vita gr̄e. **M**ortuis x̄o. i. in pctis mor-
 talibus exītibus non p̄dest. ⁊ hoc volūt̄ **A**m-
 bro. ⁊ **A**ug. **S**icut alimentū corpale nō p̄dest
 mortuis s̄ solūmodo viuis. sic illud vitale sa-
 cramentū ⁊ spūale alimentū nō p̄dest mortui-
 is pctō mortali. s̄ solum viuis vita gr̄e ⁊ infir-
 mis morbo pcti veniā. **A**d scdm̄ d̄ q̄. b. **A**m-
 bro. vult dicere q̄ ille est panis quotidianus.
 ⁊ ille meretur panē illum quotidie accipe seu
 sumere qui viuit vita gr̄e. ⁊ habet vitā im-
 maculatā. id̄ dicit sic. **V**ive bñ q̄tidie vt quo-
 tidie merear̄ accipe. **A**d scdm̄ d̄ q̄ saluator̄ il-
 lud dictū intellit̄ d̄ digne māducātibus q̄ si-
 ne mortali pctō accedūt ad illud ineffabile sa-
 cr̄m. qui. n. cū pctō mortali accedūt iudicium
 sibi sumūt. **A**d rōez̄ d̄ q̄ nō est simile d̄ tactu
 corporis xp̄i in pp̄ria specie ⁊ sumptione cor-
 poris in sacramento. **Q**uia corpus xp̄i in sac̄-
 mento sumit̄ in signū spūalis vnionis cū xp̄o
 in pp̄ria specie. ideo exhibuit se pctōribus tā-
 gendū in pp̄ria specie. ⁊ id̄ ex hoc nō p̄trabe-
 bāt crimē. s̄ p̄sequēbātur anime sanitatē. **N**el
 pōt̄ dici q̄ xp̄s in pp̄ria specie gerebat simili-
 tudinē carnis pcti. ideo p̄ueniēt̄ se exhibuit
 pctōribus tangēdum. **S**ic̄ remota similitudi-
 ne carnis p̄ gloriā resurrectionis se tāgi p̄hi-
 buit a muliere que defectū fidei circa ip̄m pa-
 tiebat̄. **J**oh. xx. **N**oli me tāgere. nō. n. ascēdi
 ad p̄rem meū. glo. in toto corde tuo. vt expo-
 nit̄ **A**ug. ⁊ t̄n postea misit̄ se tāgi ab ea cum re-
 surrectōez̄ credidit. sic nisi formata fide nemo
 pōt̄ licite ⁊ laudabiliter accedere ad corporis
 xp̄i sacramentū. **T**ertium signū est si non cu-
 rat̄ p̄sciam suā diligēt̄ examinare. **S**i. n. ali-
 quis defectū deuotōis in seipso rep̄ret pro-
 pter mentis distractōem quā patit̄ ex distra-

ctione tēporalium. debet diligēt̄ examinare
 p̄sciam suam an de illa distractione qua impe-
 dit̄ in deuotione sua doleat an nō. **S**i repit̄ se
 dolere d̄ tali. licet sit indignus t̄n non indigne
 accedit ad illud sac̄m. **S**i non repit̄ se dolere
 de tali defectu deuotōis. nō solum ē indign⁹
 accedere. sed indigne accedit. **S**imiliter debz̄
 examinare p̄sciam suam an sit in aliquo pctō
 mortali. **E**t si nō inueniat se fore in aliquo pec-
 cato mortali timere se t̄n debet fore in aliq̄ pec-
 cato. qz̄ nō pōt̄ i eo esse aliquod occultū pctm̄
 sup̄ quo eum p̄scia nō accusat. quia p̄iaz̄ mē-
 tiū ē culpā timere vbi culpā non h̄nt. vt dicit̄
Aug⁹. dist. v. c. ad eius. **E**t si tunc accedit ad
 sacramentū quibus accedat cuz̄ aliquo defectu
 deuotōis ⁊ indignus. non t̄n accedit indigne
Quia dicit̄ doctor **A**lanus in glo. j. **C**hoz. xj.
Aliud ē indignus accedere. ⁊ aliud ē indigne
 vñ pōt̄ bñ esse q̄ aliquis indignus accedit et
 sumat. non tamē ex hoc peccabit. sed quicūq̄
 indigne accedit peccat. hec ille. **T**ertio q̄dam **R**
 accipiunt aut manducāt hoc sacramentū spū-
 aliter ⁊ sacramentaliter. vt qui accipiunt rem ⁊
 sac̄m. vt p̄municātes in gr̄a. ⁊ i illis pene om-
 nia miracula que xp̄s in mundo fecit corpora-
 liter hoc corpus xp̄i facit spūaliter. **P**rimum
 miraculū q̄ xp̄us in mundo d̄ virgine natus
 est. sic eucharistia digne sumpta facit nos na-
 sci ex deo spūaliter. iuxta illud **J**oh. j. **Q**uot-
 quot autez̄ receperunt eum dedit eis potesta-
 tē filios dei fieri ⁊c. **E**t beatus **J**ohannes in
 prima canonica. c. ij. **S**citote qz̄ omnis qui fa-
 cit iusticiam ex deo natus ē ⁊c. **E**t **O**rigenes.
Sicut inquit splēdor̄ nascitur ex sole. sic iust⁹
 p̄ singula opera bona ex deo nascit̄. **N**ā nati-
 uitas spūalis felicitior ē natiuitate xp̄i. q̄a cor-
 pus nascētis sepabatur a corpore genitricis.
 sed in natiuitate nostra spūali manem⁹ in deo
 ⁊ de⁹ i nobis. sicut dicūt̄ x̄ba themat̄. **I**n me
 manet ⁊ ego i eo. **Q**uia fm̄. s. **T**ho. i. iij. dist.
 xij. pp̄rius effect⁹ eucharistie ē p̄uersio hois i
 deū. **J**ō dicit̄ **A**ug. de x̄bis euāgelij. **Q**uid ē
 xp̄m māducare nō ē hoc soluz̄ in sac̄o ei⁹ cor-
 pus accipe. multi. n. accipiunt indigne. glo. q̄
 non sunt in corpe xp̄i mystico. s̄ in ip̄so mane-
 re. s̄ p̄ gr̄am ⁊ charitatē. ⁊ h̄re ip̄m in se manē-
 tem. **S**cdm̄ miraculū. sicut xp̄s nascēs matri
 sue p̄seruauit integritatē. sic eucharistia p̄ser-
 uat in nobis integritatē fidei ⁊ virtutū. **Q**uia
 dicit̄ **B**eda. q̄ omne donū celestis gratie san-
 cta attribuit̄ eucharistia mediante. **T**ertium
 miraculū q̄ claritas dei circūfulsit pastores. **R**
 quia d̄ **L**u. ij. q̄ impleti sunt dies **M**arie vt
 pareret. ⁊ pepit̄ filium suū primogenitū. ⁊ sta-
 tim claritas dñi circūfulsit pastores. sic post/
 qz̄ xp̄s nascit̄ spūaliter i corde hois p̄ p̄dignā
 sumptiōem statim lumē gr̄e ⁊ intelligētie afaz̄
Aq 2

In festo corporis christi

circūfulget. et om̄s vires aie vt ratiōalls acutior claret ad bonū eligendū et malū reprobā/dū. iuxta illud **Esa.** vii. **Mel** comedit vt sci at reprobare malū et eligere bonū. vbi p̄ mel intelligit̄ xp̄us. q̄ fm̄ **Bern̄** ē mel in ore et melos in aure. **Ite** et cupiscibilis fit feruētior ad bonum desiderandū. irascibilis discretior et fortior ad malū derestandū. In cuius figura legit̄. **j. Reg.** xiiij. cū **Jonathas** quasi tota die contra philisteos pugnasset fere p̄ lassitudine nō videbat. extēditq̄ summitatē virge quā i manu tenebat. et intinxit i fauū mellis. et p̄uertit manū suā ad os suū comeditq̄. et illuminati sunt oculi eius. **Per Jonathā** q̄ interpretat̄ columba pulcra intellige animā deo dilectā que ex p̄nia fit candida et pulcra. vt dicat sibi xp̄s **Tota pulcra es amica mea et macula non ē in te.** s. mortalit̄ culpe. **Anti.** iij. **Hec** pugnat cōtra philisteos qui interpretat̄ cadētes. et significat̄ demones q̄ de celo ceciderunt **Esa.** xliij. et **Luca.** x. et hec pugna durat vsq̄ ad vespam id ē vsq̄ ad mortē. in qua quidem pugna aia lassat̄. iō recurrere debet ad refectōnis sacm̄ dulce sup̄ mel et fauū. tūc illuminant̄ oculi ei⁹ vt possit intelligere astutias diaboli et demōnū. et eis viriliter reluctari. **Quartū** q̄ angeli nato xp̄o sunt ad laudandū deū excitati. et ad referēdum gratiarū actiones q̄ subito facta ē cum angelo multitudo celestis laudatiū et dicētium. **Gloria i excelsis deo** **Luca.** ij. **Sic** quilibet homo post sumptionē corpis xp̄i debet ad gratiarū actionē excitari. iuxta illud ps̄. **xxj. Edent** paupes et saturabuntur. et laudabunt dominū. quasi di. **Humiles** et contemptores mundi edere hoc sacramentū sunt digni. in q̄ ostendit̄ quales esse debeant vt ad mēsa xp̄i accedere p̄sumant. videlicet humiles et mundi contemptores: christum regē sup̄ omnia diligentes. et omnes affectus suos in ipsum ordinantes. ita vt nihil curent et cupiant. nihil habere desiderēt p̄ter ipsū vel in ordine ad ip̄m. **Quintū** miraculū q̄ stella perduxit tres magos ad p̄sepe domini. qui tria munera aurū. thus et myrrhā offerebant ei. **Matth.** ij. **Per** stellā intelligitur christus. q̄ ipse est stella matutina que dabit̄. vt dicit̄ **Apocal.** xxiij. et hec stella christus cū accipit̄ in sancta eucharistia adducit hominī tres virtutes. s. mundiciā cordis. sapiam̄ oris. et industriā orationis. mundiciā cordis offert aurum charitat̄. dicens cū ps̄. **xxvij. Diligā** te domine fortitudo mea. **Sapiētia** oris offert thus deuotionis. iuxta illud ps̄. **cxl. Dirigatur** domine oratio mea etc. **Et** industria operationis offert castigationē corporis dicens cum paulo. **Castigo** corpus meum et in seruitutē redigo. **j. Corinth.** ix. **Sextū** miraculū q̄ christus conuertit aquam in vi-

nū in nuptiis **Johānis.** ij. **Sic** xp̄s in nuptiis spūalibus quādo p̄ sumptionē sui sanctissimi sacramēti anime vnitur deuote p̄uertit aquā tribulationis in vinum dulcedinis et maxime consolationis. q̄ dicit **Bernardus** in epistola ad carthusiē. q̄ nunq̄ maius in tota vita gaudiū et refrigeriū exptus fuit q̄ cū in sumptione corporis et sanguis xp̄i feliciter degustauit. **Septimū** miraculū q̄ christus in mari sedauit ventos **Matth.** viij. **Mar.** iij. **Luce.** viij. sic corpus christi i corde hominis quod est quasi mare feruens quod quiescere nō potest **Esa.** lvij. sedat quatuor ventos principales viciōz. s. sup̄bie. auaricie. gula et luxurie. **Si** n. considerat homo q̄ immēsus deus vn̄uit se humanitati humili formā serui accipit̄ ad philippē. ij. et dignatur sub forma panis modica latere immensus deus vt in cruce p̄pedit p̄ sup̄biam certe eum dilatare pudebit. **Si** considerat eius immēsa largitatis beneficia populo xp̄iano exhibita que ineffabilē ei p̄ferunt dignitatē fm̄ **Aug.** i hodierno fm̄ōe vicz q̄ se nobis totalit̄ p̄donauit pctm̄ auaricie sedauit. **Si** aut̄ p̄siderat q̄ de v̄gine mundissima nat⁹ ē. et q̄ ip̄e de mūdo pane fit panis xp̄i. abominabilis ois luxuria fit illi. **Si** v̄o considerat q̄ xp̄s seipm̄ in cibū tradidit vite et̄ne. iuxta illud **Amb.** li. de sacris. **Nō** ē iste panis q̄ vadit in corpus. s. panis vite et̄ne. qui ale n̄re subam̄ fulcit. **o cose.** di. ij. c. nō ē iste. tunc v̄icq̄ pudebit se sup̄ cibum corruptibile effundere indefiniate et intempate. sicq̄ iste cibus regalit̄ xp̄i vicz corpus sedat hos quatuor v̄tos peccatorū. **Octauū** miraculū. sicut christus intrans in domū **Zachei** contulit ei gratiā satisfaciendi et restituendi vt diceret. **Ecce** dimidiū bonoz meoz dñe do pauperib⁹. et si q̄d a liquē defrauda. reddo quadru. **Luca.** xix. **Sic** eucharistia dat penitētī grām satisfaciendi p̄ pctis. et p̄ficiendi de virtute in virtutem. **Ideo.** ij. **Reg.** vi. d̄r. q̄ dominus b̄ndixit domui p̄pter arcā in qua erat māna. **Arca** ē corpus xp̄i verum. in qua manna diuinitatis est occultatū. et hoc quidem corpus xp̄i si in domo cordis tui fuerit. de⁹ pater huic domui b̄ndicit. **Et** hec b̄ndictio est p̄fectus virtutū. q̄a dicit **Bern̄.** q̄ homo p̄ corpus christi fit mansuetior ad correptōz. patiētior ad laborē ardentior ad amorē. sagatior ad cautelā. ad obediētīā p̄nior. ad gr̄arū actionē. deuotior. **Nonū** miraculū q̄ xp̄us eiecit demones ab obsessis. **Nā** **Matth.** viij. legit̄. q̄ expulit demones ab obsessis q̄ intrauerunt porcōs. **Et** **Matth.** ix. obtulerūt ei hoīem mutū h̄ntē demonē. et cicto demone locut⁹ ē mutus. et sic i multis alijs loci. **Et** q̄d p̄ demones spūaliē nisi pctā. iuxta illud **Mar.** vl. vbi dñs legit̄ eiecisse a maria

magdalena. viij. demonia. Quod exponit Bregorius i omel. Quid i septē demonijs nisi vniuersa vicia designantur. hec quidē vitia eijcit eucharistia. iuxta illud Ambro. in libro de of. sic. Qui manducat corpus xpi fiet ei remissio peccator. Sed hoc intellige principaliter de peccatis venialibus que delētur p hoc sacramētum. vt dicit sanctus Tho. in. iij. dist. xij. et subdit. Nō tamē oportz q sp omnia venialia deleatur. s̄ fm mēsuram deuotionis. possz tū feruor tātus eē q omnia pctā venialia deleat. S3 nunqd eijcit vel delet mortalia? Rñ/ det Tho. vbi. s̄. q nō nisi oblita. et quozus q̄s nō hz p̄sciam. Si autē q̄s instaret p hoc qd legit i p̄lēda de hoc venerabili sacro. sit ablutio scelez. d̄r q duplr pōtintelligi. s̄. vel q d̄r sic orimēa abluere in q̄tū ea impedit. vel d̄ his q̄ nō sunt in hoīs p̄scia. Nā corpus xpi ipedit ingressū pctōrum. et ē p̄tra tēptatiōes hostiuz munimētū. Sicut. n. castz munif triplr. vicz victualiū abūdantia. armorz copia. et militnz pstantia. sic hoc sacm dat anime triplex munimētū. dat. n. victus abūdantiā. sicut optat David ps. cxxj. Fiat pax i xtu. tu. et abun. in tur. tuis. Dat armorz copiā. Per arma intellige x̄tutes q̄ admistrat vt patuit. Dat insup militū custodiā et hi milites sunt angeli q̄ post p̄munionē custodiunt homies ne tā cito labātur i pctā. Sed di. a. quomō debeo me h̄re vt possim hoc sacm digne sumē? Ad hoc dicit doc. q̄ homo dz spūaliē facere quod fecerunt iudei corpaliē. Primo. n. iudei anq̄ venerūt ad māna exierūt egyptū. Egypt⁹ tenebre infp̄tatur. et significat tenebras vitioz quas dz p̄ us hō extire q̄ vult digne hoc sacm sumere et comedere. Nā dicit naturales. i tenebris ois cibus comestus generat melācolia q̄ corp⁹ corumpit. sic et iste cibus sanctus generat mētis corruptionē si fuerit i tenebr̄ vicioz comest⁹. Exi ḡ a tenebris et pulcritudo cibi et color dabit tibi x̄tutē. Secdo filij isrl̄ intrauerūt mare rubū. Quid p mare nisi p̄nia que videtur quasi amara. hanc debēt intrare qui volūt eucharistiā māducare. Et recte p̄nia mare rubrum d̄r ppter amaritudinē contritōis. et ppter liq̄rem effusionis in lachrymis in quibus homo vt filij israel de nouo baptizatur et renouatur in christo. Tertio p̄nia d̄r mare ppter pfunditātē diabolice submersiōis. quia sicut Pharao cum suo exercitu submersi fuerunt in mari rubro. ita diabolus cum omnibus bonis suis submergitur in p̄nie exercitio et mens assecuratur de celesti regno. In cuius p̄cessu grā p̄cedit i die p̄spitatis p nubem refrigeratōis. et in nocte aduersitatis p columnā ignis diuine dilectōis. et omnes reges aduersantes conuertit in fugam. Tertio debz contēnere omne

terrenū. et cū filijs isrl̄ intrare i desertū. Quia dicit Cassianus lib. collationuz. Impossibile q̄ppe est eum qui facultatibus innititur hui⁹ seculi i his que dei sunt aliquo modo delectari. et qz tria sunt p que homo solet alligari inundo. s̄. amor possessionis. voluptas carnis et cupiditas honoris. iuxta illud. j. Joh. ij. Omne quod ē i mundo aut ē concupia carnis. aut cōcupia ocloz. aut supbia vite. ppter quod ad hec deserēda dixit Moyses filijs israel. Ibi mus viā triū dierū p solitudinē vt immolemus domio deo nostro Exo. iij. ad significandum q̄ hec tria sunt penitus dimittēda quasi tres dies mūdi q̄ lucēt vniuerso orbi. Quarto dz conuertere amaritudinē sue crucis et passionis i oblectamentū. Et hoc figuratū fuit in filijs isrl̄ q̄ venerunt i marath ad potū amarissimū. quē cum p amaritudine sumere nō possent. iussit deus illuc mittere lignū. et conuerse sunt aque in dulcedinē Exo. xv. Sic et tu si angariaris i p̄nia et abstinētia et bonoz operū frequētia. mitte lignū crucis i memoriā tuam et statim reuertētur tibi in dulcedinē. Nā vbi crux xpi ibi et xps. qz ipse ē vera crux viuēs et p̄ciosa quā adoram⁹. quā desideramus. i qua satiamur. Et Aug. li. sol. c. xij. Hoc inq̄t scio dñe deus meus vbi cūq̄ sum sine te malū mihi ē p̄ter te. nō soluz extra me sed i me. Et omnis copia que deus meus non ē. egestas mihi ē. satiabor cū apparuerit gloria tua. Quarto qdam nec manducant sacraliter nec spūaliter vt qui nec rē nec sacramētū accipiunt. vt sūt qdam sacerdotes q̄ nunq̄ vel raro celebrāt et vt spūaliter manducēt se p̄parant et dicunt. q̄ possunt licite abstinere a sacramenti celebratiōe. Contra quos dicit Berkelinus i tractatu d̄ instructōe simpliciū sacerdotū. c. xcj. Si sacerdos legitimū impedimētum nō h̄ns possz licite a celebratōe misse abstinē. tunc sacerdos q̄ntūcūq̄ sac̄tus possz sp̄ a celebratiōe abstinere. cū non sit maior rō quare sacerdos nō impeditus rōnabiliē possit p vna abstinere die q̄ p alijs. et qz nō pōt licite sp̄ abstinere. videt q̄ sacerdos nō rōnabiliē impeditus nō pōt sine culpa a celebratōe misse abstinere. Quia dicit Greg. i omel. Cū crescūt dona crescūt et rōnes donoz. Et cū sacerdoti dona nobilissimū sit a deo datū vicz p̄tās consecrādi panē i corpus et vinū i sanguinē dñi no stri iesu xpi. merito negligētie re⁹ erit. si ista n̄ vtit̄ p̄tate ad honorē dei salutēq̄ suā et aliozū viuoz atq̄ mortuoz vtilitatē. fm illd. j. Pet. iij. Nusq̄sq̄ sicut accipit grām. s̄. a dño liberalit̄ i alterut̄ illā admistrātes. s̄. alijs cōicando grati sicut boni dispēsatores. Ex q̄ patz q̄ male dicūt q̄ excusāt sacerdotē a pctō q̄ sine rationabili impedimēto dimittit misse celebratōz

In festo corporis christi

vbi pplm habeat sibi subiectū & pmissum. vel ex obediētia tenet celebrare. iuxta illud **Mat.** xxvj. & **Luc.** xxij. **Hoc** facite in meā p̄mōzatiōnē. p̄cipitur sacerdotibus celebrare si nō habuerint rationabile impedimētū. vt d̄daz magni doc. tradiderunt. **Sed** contra hoc quidā sic arguunt. **Sacerdos** accipit a xp̄o maximā potestātē vicz absoluēdi **Mat.** xvj. & **Joh.** xx. **Similit̄** baptizandi **Mat.** vl. & populū docendi a quibus potest licite abstinere. si nō tenet ex obediētia vel rōne b̄nificij. ergo celebrare potest etiam sine culpa & licite abstinere a celebratione. **Preterea** in vitasp̄tz legitur q̄ q̄dam sanctus pater in sacerdotem ordinatus nūq̄ celebrauit. similit̄ apostoli raro leguntur celebrasse. ergo a simili videt̄ q̄ sacerdos quando voluerit potest licite a celebratione abstinere. **Ad** primū d̄r q̄ non ē simile de alijs actibus p̄ quibus exercēdis sacerdos a deo recipit potestātē. & d̄ celebratione. nā alij actus sicut ē baptizare. absoluē. docere. sic p̄tinēt ad corpus mysticū. q̄ si sacerdos non tenetur ad eos exercēdos vel ex platura vel ex obediētia p̄t ab illis actibus licite abstinere nisi in necessitate. quia tūc obligaretur baptizare. absoluere & docere eucharistiam q̄ ministrare. nisi aliquis istoz ab ecclesia eēt interdictus. sicut religiosi medicātibz p̄cipit ne si ne licētia curati sac̄m alicui conferre p̄sumāt vt in clem̄. d̄ puil. & excels. p̄uilegiatoz. **Religiosi** qui clericis vel laicis sacramētum vinctiōnis extreme & eucharistie ministrare v̄l matrimonia solēnzare p̄sumpserint excomunicatiōnis incurrant sn̄am ipso facto. duntaxat p̄ sedē apostolicā absoluēdi. hec ibi. **Celebrare** x̄o ideo tenet̄ sacerdos vt deo sacrificiū reddat. etiam si nulli hominū teneat̄. **Ad** sc̄m d̄ illo patre sancto q̄ nunq̄ celebrauit d̄r. q̄ hoc fecit ex singulari instinctu sp̄ssancti. & iō celebrare nō debuit. qz dicit vrb̄anus papa. **Qui** lege p̄uata ducit̄ nulla rō exigit vt a publica lege p̄stringat̄. xix. q. ij. c. due. **Et** d̄r ibidē q̄ lex p̄uata ē q̄ instinctu sp̄ssancti i corde scribit̄. **Et** p̄ hoc p̄t r̄nderi ad illud d̄ apl̄is q̄ nunq̄ omiserūt celebrare nisi rōnabilē impediti. & ex sp̄ssancti instinctu speciali. **In** p̄mitiua. n. ecclesia raro misse celebrabant̄. qz apl̄i instinctu sp̄ssancti magis circa doctrinā fidei & p̄uersiōnē infidelium q̄ circa celebrationē missaruz insistebant. s̄ postq̄ p̄ doctrinam fidei fideles fuerant instructi. tanta fuit deuotio fidelū q̄ omni die sac̄m acceperūt d̄ manibus ap̄loz vel alioz deuotoz sacerdotū. **Quia** apl̄i p̄us populū docebat̄ & baptizabant̄. & sic hostiam salutarem offerebant & populo ministrabant. si cut factū legit̄ **Actuū.** ij. ipso die p̄the. quando multi receperūt f̄monē sancti **Petri** apo-

stoli. & baptizati sunt & numero fidelū sūt ap̄positi circit̄ tria milia hoim. **Et** post hoc erāt p̄seuerātes in doctrina ap̄loz & cōicatione fractionis panis. **Quod** exponit mḡr hysto. dupl̄. **Uno** modo d̄ p̄municatōe fractōis panis quotidiani. qz singulis diebus ab ap̄stolis frangebāt. nihil. n. hēbant pp̄riuz. s̄ p̄dia v̄debant. & posuerunt p̄cia añ pedes ap̄stolorum q̄ singulis diebus mane ascēdebant in templū ad orationē. postea redeuntes singuli panē distribuebāt. put opus erat. **Alio** modo exponit d̄ p̄municatōe fractōis panis eucharistie. qz in p̄mitiua ecclesia crebro vnanimiē cōueniebant ad p̄cipiēdam eucharistiam. & ille modus seruabatur adhuc tpe **Anacleti** pape qui fuit quartus post beatum **Petrum** q̄ ait. **Peracta** p̄secratione om̄s p̄municēt q̄ nolūt ecclesiasticis carē limibus. **Sic.** n. ap̄stoli docuerunt & sancta romana ecclesia tenet. d̄ confes. dist. ij. c. pacta. **Ex** tam dictis colligitur & arguitur etiam negligētia quorundā laicoruz q̄ nunq̄ vel saltē semel in anno ex mādato ecclesie nō sumūt hoc venerabile sac̄m ne ecclesiastica careāt sepultura. extra d̄ peni. & remis. om̄nis. **Et** isti timere habēt istud v̄bum d̄n̄icum **Nisi** manducaueritis carnes filij homis & biberitis eius sanguinē non habebitis vitam in vobis. **Joh.** vj. & hoc intellige. nisi statuto tēpore manducēt carnē filij homis & bibāt eius sanguinē. nō sub pp̄rio signo s̄ sub sp̄ibus panis sub quibus ē verum corpus xp̄i & sāguis verus. quod innuit sacerdos cum porrigit eucharistiā sub vna specie. s. panis f̄m sanctuz **Tho.** **Corpus** & sanguis d̄n̄i nr̄i iesu xp̄i p̄ficiat tibi i vitam eternā. **Et** idē dicit q̄ laic̄ d̄z dari simplex vinū non consecratū vel aqua p̄ablutione. nō t̄n p̄pter mysteriū aliquod. s̄ vt lauēt̄ ora sumētium ne remaneāt aliquere/lique eucharistie infra dētes. & dans tale vinū p̄t dicere. **In** nomie d̄n̄i nostri iesu xp̄i amē **Et** dico notant̄. nisi manducēt tēpore statuto. qz p̄t quilibet laicus interdū a p̄munionē ad tēpus abstinere. **Quia** dicit **Tho.** d̄ argētina i compē. theo. veri. li. vj. q̄ abstinēt q̄daz p̄pter culpā pp̄riā. & aliq̄ sine culpa mortali. s̄ p̄pter sac̄ri reuerētiam. sicut qui se sentiunt minus mundos mēte v̄l carne vel etiā deuotos. et isti b̄n faciunt dummodo possent iuste & sine scandalo alioz supsedere. v̄n vbi nō instat nēcitas p̄sulēduz ē talibus vt d̄ cōione expectent q̄sq̄ pati & deuoti ac circūspecti p̄t accedere. nulla t̄n nēcitas d̄z p̄pellere vt quis i pctō mortali cōicet. h̄ ille. **S̄** nota q̄ illa v̄ba sup̄ius allegata. nisi māducaueris carnes filij hois &c. sunt sp̄ualit̄ intelligēda. iō **Hugo** p̄stillatoz sup̄ **Joh.** sic exponit. **Nisi** māducaueris carnē filij ho. &c. i. nisi vniti fueritis p̄cha-

ritatē filio dei q̄ ē fili⁹ hoīs. s. **M**arie. nō hēbitis vitā i vobis. qz mēbra sepata a corpe non p̄nt viuere. Et sic hanc auctē exp̄sse doctores sup. iij. sniarum. dist. ix. generalit̄ ad sensuz pdictum exponunt. Sed econtra quidā heretici p̄nitiosi verba hec l̄saliter accipiētes dixerunt necesse fore populum laicalē sub duplici specie p̄municari debere. quod tamē nō ē necesse. Et talis p̄municatio laicalis sub duplici specie illicita ē. sicut pbatur. qz est p̄tra scripturā. figuram ⁊ naturam. Q. n. ē contra scripturam pbatur **Joh. vj.** vbi dñs dicit. **Hic ē panis d̄ celo descēdens.** vt si quis ex ipso māducauerit nō moriat̄. **Ego sum panis viuus** qui d̄ celo descēdi. si quis māducauerit ex hoc pane viuēt in eternū. Et iterum. **P**anis quez ego dabo caro mea ē p̄ mōi vita. **E**cce facit solū mentionē d̄ pane dans intelligere māducatōem sufficere sub vna specie tm̄ pro vita et̄ na capescēda. Et **Luc. xv.** legit q̄ pater occidit filio pdito ⁊ reinuēto vitulum saginatū p̄ que x̄ps intelligit̄ p̄pter grē pinguedinē. vbi nulla fit mentio de bibitione. Qz aut̄ est contra figuram dicit **mgr̄ in. iij. dist. viij.** q̄ quatuor sunt figure eucharistiā figurātes. s. sacrificiuz **Melchisedech.** agnus pascalis. manna. sanguis ⁊ aqua q̄ d̄ latere x̄pi fluxerunt. Quo ad sacrificiū **Melchisedech** dicit. Huius sacramētī ritū **Melchisedech** designauit vbi panē ⁊ vinū **Abrae** obtulit **Gen. xiiij.** vbi innuitur q̄ solū sacrificātes debēt sub duplici specie eucharistiāz p̄cipe. quia dicit **Ambro.** sup̄ illud **Math. xxvj.** Accipite ⁊ comedite. **X̄ps** suis discipulis obtulit i cena quod **melchisedech** rep̄ntauit i figura. **Iō** dicit **Alexāder d̄ halis** i sc̄pto suo sup̄ **Joh.** q̄ solus sacerdos p̄municat corpe ⁊ sanguine. reliqui x̄o nō consecrātes tm̄ corpe. Sacerdotes aut̄ non consecrantes debēt cōicāre sub vna tm̄ specie. ⁊ dz humilit̄ quilibet petere. **j. Regū. ij.** Dimitte me obsecro ad vnā partē sacerdotālē vt comedaz buccellā panis. **Sic. b. Hiero.** sac̄m̄ eucharistiē sub specie panis tm̄ accepit. vt dicit **Eusebius.** Sic etiā ipse **Eusebius** accepit in extremis vt d̄ eo scribit **cyrilli⁹** i epla ad **Aug.** hoc mō cōicauit. **b. Aug.** d̄ manibus honorij ep̄i. Sic etiā d̄ d̄ immolatōe agni pascalis **Ero. xij.** vbi nulla fit mētio d̄ potatōe. sic ⁊ d̄ māna **Ero. xvj.** Q. aut̄ est p̄tra naturā pbaf. q̄a rep̄unt aliq̄ homies q̄ ex natura nō p̄nt bibere vinum vel etiā odorare. ⁊ p̄ p̄sequēs etiā nec s̄b sp̄ibus vini cōicāre. **Iō** dicit **Alexāder d̄ halis i. iij.** p̄te sue summe. Quia x̄ps integre accipitur s̄b vtraq̄ specie sufficit christum sumere sub specie panis tm̄. Sed diceret aliquis. tm̄ videt̄ q̄ fideles nō debēt sumere corpe x̄pi sine sanguine. Quia dicit **Belasius papa d̄ cō**

se. dist. ij. c. compimus. q̄ quidam sumpta tm̄ modo corpis sacri portione a calice sacri ci uoris abstinent q̄ p̄cul dubio nescio qua supstitiōe docētur astringi. aut integra sacramenta p̄cipiāt. aut ab integris arceant. quia diuisio vni⁹ eiusdēq̄ mysterij sine gr̄adi sacrilegio non p̄t puenire. R̄nde tur q̄ ille canō loquitur d̄ p̄ficiēte. s. sacerdote. qui si p̄ficeret ⁊ sanguinē nō sumeret a p̄munionē p̄ integz annū repelleret **fm̄ rigoze iur̄.** **Aliter r̄ndet̄ fm̄. s.** **Tho.** parte vlti. q. lxxx. arti. xij. q̄ circa vsum sacramenti duo p̄nt considerari. vnū ex parte ipsius sacramenti. aliud ex p̄te sumentium. Ex parte quidē sacri conuenit q̄ vtrunq̄ sumatur. vicz corpus ⁊ sanguis. qz in v troq̄ cōsistit p̄fectio sacramētī. ⁊ idō quia ad sacerdotē p̄tinet hoc consecrare sacramētū ⁊ p̄ficere nullo mō debet corpus x̄pi sumere sine sāguine. Ex parte aut̄ sumentiuū r̄q̄ritur summa reuerentia ⁊ cautela ne aliqd̄ accidat qd̄ p̄gat i iniuriā tanti mysterij quod p̄cipue posset accidere in sanguinis sumptōe. q̄ dum incaute sumeretur d̄ facili posset effundi. Et qz crescēte multitudine ppli x̄piani i qua p̄tinēt senes ⁊ iuuenes quoz qdā nō sunt tāte discretiōis vt cautelā debitā circa vsum huius sacri adhiberēt. idō p̄uide obfuaat vt populo laicali sāguis nō det̄ sumēdus. s̄ solū a sacerdote sumatur. **Sz d. a.** nunqd̄ salubre sit q̄tidie celebrādū v̄l cōicandū: omissis ḡ argumentis dicit **Bonauien. i.** principali. ij. q. ij. Si aliq̄s videat se esse i statu p̄mitiue ecclie laudandū ē quotidie celebrare ⁊ coicare. Si aut̄ in statu finalis ecclie v̄tpote frigidus ⁊ tardus. consulēdum est vt raro. Si aut̄ medio mō se habet debz se habē medio mō. ⁊ aliquando debz cessare vt discat reuereri. ⁊ aliq̄n accedere vt inflāmet̄ in amore. qz tali hospiti debet amor ⁊ honor. Et subdit. Om̄s rōnes q̄ vident̄ sonare ad q̄tidianā cōionē intelligunt̄ salua p̄patione q̄ i paucissimis est vt sp̄. vñ credo q̄ maiorē efficacīā recipit hō i vna missa vel cōione cū bona p̄patione q̄ i multis si nō p̄paret se diligētē. Et subdit **Aterq̄. n.** dabit gl̄iam deo ⁊ q̄ māducat cum reuerētia. ⁊ q̄ ex reuerētia dimittit.

V Dñica p̄ma post festū Trinitatis. **Ser. j.**
Homo quidam
 erat diues q̄ induebat̄ purpura ⁊ bysso. ⁊ epulabatur quotidie splēdide. Ita scribitur **Luce. xvj.** Narrat **Fulgētius ⁊ Homerus** in scrutilario poetaz. q̄ status diuitiaz depingebat̄ vt mulier vaga coronam habēs in capite. oculis velata sceptrū regale tenēs. i manu pauonē habēs. vestimētis varijs induta. sedēs in curru quem trahēbant quatuor leones. Moraliter p̄ primum